

Observatoriu ese de doue ori in
septembra, M. rurea si Sambata.

Pretiul

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimis u post'a in lainsulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. seu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. seu 11 franci. — Numeri singurati se dau cate cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu III.

Nr. 25.

— Sibiu, Mercuri 26/7 Aprile. —

1880.

Convocare.

Nr. prot. 17/1880.

Conferintia prealabila a jurisconsultilor romani din Transilvania in siedintia tienuta in Clusiu la 28 I. c. luandu la desbatere seriosa, din totale punctele de vedere, proiectele de lege in cestiunea agraria din Transilvania, a esmissu o comisiune spre pregatirea unui memorandum, carele se va luau din nou la desbatere in un'a a dou'a conferintia a jurisconsultilor romani din Transilvania si partile adnecse. S'a decisu mai departe, ca aceasta conferintia se se tienia in 11 Aprile st. n. in Sibiu la 4 ore d. a.

Subscrisii insarcinatii de conferintia tienuta in acestu obiectu, facu prin aceasta apelu catre toti dd. jurisconsulti romani, rogandu'i ca cu privire la momentuositatea obiectului se binevoiesca a participa cu totii la susu atins'a conferintia.

Din siedintia conferintiei prealabile, tienuta in Clusiu la 28 Martiu 1880.

Dr. Ratiu m. p.,
presedinte.

Dr. Aureliu Isacu m. p.,
notariu.

Noulu proiectu de lege agraria feudală.

Titulu datu acestui proiectu de catre ministeriu tienie, ca scopulu seu este, ca procesele de natura urbariale si de comassatiune din Transilvania si din cele patru municipie Crasna, Solnocu med., Zarandu si alu districtului Cetatiei de Petra se fia simplificate si accelerate. Cu alte cuvinte, ca dela 1854 pana astazi este timpulu supremu, ca procesele acelea se se curme odata.

In 1 §. ministeriulu propune ca tote acele procese se se intente si decida in modu incuisitoriu ascultandu judecatoriulu pe partile interessante si pe martori, adunandu si documentele necessarie.

Din acestu §. se vede cumca principiulu incuisitoriu e introdusu in tote cestiunile vitali ale poporului, si dreptulu nemarginitu de a face tote cercetarile oficiose este depusu in man'a judecatoriului esmu.

Déca organele statului aru fi la noi la inaltaimea chiamarei loru, asia precum sunt ele de exemplu in Germania, seu chiar si in Cislaitania, atunci amu fi pe deplinu multumiti cu principiulu incuisitoriu; dar' abusurile observe pe terenul cercetarilor oficiose din care a publicatu catre si diariu d-vostra, si va poté publica pe de 10 ori mai multe, dicu acestea impregiurari ne face a nu avea incredere in cercetarile oficiose, cu atatu mai virtosu, fiindca acestu §. nu sustiene dreptulu partidelor de a se apară seu representá prim advocati seu prin alti inpoterniciti. — Pretensiunea poporului, ca se pota fi representatu in tote afacerile urbariali sumarie prin neadvocati, este pe deplinu justificata cu acea impregiurare, ca elu de multe-ori nu capata advocatu in apropiere, seu nu poté purta speselle acestuia, seu surprinsu din partea dominilor comassatori, cu comisiunea in frunte, nu are tempu fisicu de a'si aduce advocatu; in asemenea casuri ori-care cetatiu, care a cefitui legile urbariali si are o instructiune ore-care, i poté ajutá momentanu si cu distinctiune la pretiuri (estimari) classificari de mosii si alte functiuni de expertu ilu poté representá totudeauna.

§. 5. Az 1871 LV. t. cz. 18 §-anak modositásaval a tagositás eszközöldö, ha a tagositást kivanak birtoka a tagositando hatarnak egy negyedet teszi.

De si in unele casuri comassarea se poté justificá cu promovarea intereselor economice, ea inse totudeauna si preste totu lovesce in dreptulu de proprietate alu singularilor, si fara calcarea in picioare a acestui dreptu, nu se poté duce niciodata in deplinire, decatu cu invoirea toturor propri-

tarilor din orice comuna ce se occupa de comassare pentru aceea vedemu, ca cu catu va fi mai respectata ide'a dreptului si a proprietatii intr'o tiéra, cu atatu locuitorii ei sunt mai straini de ide'a comassarilor. — Este inse pe deplinu constatatu, ca fericirea si prosperitate locuitorilor unei tieri nu depinde nicidecum dela comassarea proprietatilor inmobile.

Se luamu de exemplu Francia, unde chiaru si in casuri de ereditate inmobile se inpartu intre eredi in natura, era intregulu ei arealu este impartit in 138 de milioane parcele, pre candu suprafaci'a Austro-Ungariei este divisata numai in 80 milioane parcele, si se punem intrebarea: déca relative la susu atins'a inprejurare, va cuteză cineva se afirme, ca poporulu austro-ungaru este mai bogatu si mai fericitu, decatu alu Franciei? Din contra, déca mai poté fi vorba astazi in Europa de vreo fericire si prosperitate a poporului, apoi aceea numai in Francia se mai afla.

Asia dara, precum s'a disu si mai susu, comassarile fortiate nu se unescu cu dreptulu de proprietate, pentru aceea, in Germania — de si poterea feudalilor a fostu, mai este si astazi forte mare, totusi acestia n'au fostu in stare a esoperá aducerea unei legi de comassare, care se silésca pe majoritat a se supune minoritatilor.

Unele staturi germane au permis comassarea numai candu toti proprietarii unei comune si-au data invoirea la aceea; altele au pretinsu doue din 3 parti ale posessiunei ca conditio sine qua non, pentru ca se pota esecutá separatiunea, precum se dice acolo, era cele mai puçine staturi s'au indesculatu cu majoratati absolute ale posessiunei, dara si acestea au pusu alta conditio, dela care s'a facutu dependenta comassarea, adeca: constatarea foloseloru comassatiunei prin organele statului, care se potu asteptá dela una asemenea arondare (Verkoppelung, Separation, Arondirung).

Pe aceste principie este basata si patent'a urbariale din anulu 1854 prin care monarchulu nostru voise a descurca si regulá definitivu, tote raporturile agrarie dintre seniorii feudali si dintre poporu. Anume §. 59 alu acelei legi imperatesci tiene curat si respicatu, ca comassarile se potu face seu numai cu invoirea toturor locuitorilor comunei, seu celu puçinu se fia reprezentate $\frac{2}{3}$ parti ale proprietatilor.

Dispensatiunea acestui §. basata mai multe pre o specie de ecuitate, decatu pe dreptu, a fostu totusi primita de catre tote nationalitatatile acestei patrii, si nu s'a facutu in contra-i esceptiuni nici in diet'a din Sibiu in anulu 1863/4, nici in cea din Clusiu in 1865, nici de catre municipiele ardelene. — Inse indata ce s'a introdus dualismulu, feudalii fortara atatea legi si ordinatiuni favoritore loru in obiectulu comassarilor, in catu ti-se parea ca in acesta tiéra nu mai locuesce nimeni, decatu numai cele vreo 9—10 mii de familii feudali privilegiate boiereschi, nemesiesci. Asia din multele decree, ordonantie, instructiuni publice si presidiale rezervate se amintim la locul acesta singuru ordinatiunea ministeriala ddto 6 Maiu 1872, care in 12 Februaru 1876 s'a cassatu si prin acesta s'au deschis tote portile la abusuri strigatore la ceriu. — (Vedi si casulu descris in Nr. 13 alu „Observatoriului“.)

Articolulu 54 din legea anului 1871, in §. 18 statorise in contra patentei din anulu 1854, ca nu cu doue din trei, ci cu una din trei parti ale hotarului se poté cere comassarea. Era proiectulu de lege ce ne sta astazi de inainte, merge si mai de parte si fortidea arondarea in favorea unei minoratati, considerandu si prescrisele §. 6 asia poiese una a cinchea parte din hotar ($\frac{1}{5}$).

Se va dice poté la locul acesta, ca arondarile trebuie considerate din punct de vedere economicu si ca interesele statului pretindu de multe-ori dela

singulare sacrificiu, care se compensa insutu prin folosele ce resulta din arondari pentru statulu intregu.

Ce e dreptu, punctul economicu satisface forte multu pe toti aceia, cari prin arondari devin domni absoluti preste agrii de aratu, preste livele, fenatiele, pasiunile cele frumose a le poporatiunei rurale, castigate tote cu robote si sierbitute de secoli si cu vali de sange versatu in tote resboiele portate pentru patria, si adesea numai pentru conservarea privilegiilor aristocratice; dara apoi poporului se se dea in schimb pentru locurile sale fertile numai côte secate de arsita'sa sôrelui ca si de torrentii apelor, rozore, surpaturi de dealuri, baracii apatose cu rogozu si pipirigu, locuri paduretie unde se facu macesie si porumbele.

Ce se tiene de interesele statului, aceleia numai atunci s'ar satisface, déca s'ar luau in considerare folosele majoritatiei locuitorilor, era nu numai comoditatea, privilegiul si bunastarea unor minoratati neinsemnate.

Si ore cu respectu la interesele statului, cine merita o considerare mai mare din partea leglatiunei, poporulu, care da cea mai mare dare de sange, seu feudalii? Cine apara mai multu interesele statului, ale tronului si esistentia ambelor? Poporulu care numera 2 milioane un'a suta nouedieci mii suflete, seu feudalii cu 10 mii de familii ale loru?

Mai departe, cine platesce darile cele mari, cine porta greutatile publice si comune, cine sustine biserica si scola? cine platesce datorile statului si cine da pânea de tote dilele acelor multime ca de 50—60 mii oficiali ai statului, milioanele de cetatieni seu cativa domnisorii ai feudalilor?

Pentru-ce se resfatia neintreruptu si fara nici unu temeu o clasa inpotenta a poporatiunei, care nu va scapa nici tiéra de muscali, nici nu va in temea o Ungaria mare, dupa cum viséza poetii, nici nu va duce tiéra in vecii vecilor la independentia absoluta, la care aspira partid'a cea mare kossuthiana?

§. 3. Alu proiectului de lege tiene, ca dupace dela prim'a instantia va fi esitu sententia relativa la permissiunea de a se comassá hotarulu, recursu la curtea suprema ca instantia a 3-ea se poté face numai, déca curtea de apellu (inst. 2) va fi schimbatu sententi'a primei instantie.

Déca vomu luau in considerare, ca cele mai multe sententie ale tablei regesci apelate la curia, acolo se modifica in urm'a apelatiunilor; déca vomu cumpani bine impregiurarea, ca cei mai multi judecatori dela tabla (curtea de apellu) sunt parte fosti domni pamentesci si cei mai multi de nationalitate magiaru si acestia interessati in causa parte de a dreptulu, parte prin consangeni si amici; cumpanindu mai departe impregiurarea, ca elementulu celu mai numerosu din Transilvania adeca Romanii, sunt cei mai reu representati la aceasta judecatoria de mare insemnatate, pentru ca cei trei—patru judecatori romani disparu cu totulu in multimea celorulalti, — dispositiunea prin care se restringe dreptulu de apelatiune este din tote punctele de vedere nedrepta. De altumentrea insusi poporulu magiaru din Transilvania se plange destulu ca elu este representatu reu la instantia a dou'a, din cauza ca acolo predomina tare elementulu feudal.

§. 7 dice, ca parti de padure si alte locuri care pana acum n'au fostu cultivate separatu, potu fi scutite de sub obligarea de a fi comassate, déca proprietariulu va documenta, ca asia le poté cultivá mai cu folosu.

In §-ulu acesta zace o tendentia ascunsa, pentru ca statorindu §. 21 din art. de lege 55 ex 1871, ca padurile nu formedia obiectu de comassare si sustienenduse valorea acestui §. si mai de parte, n'ar poté avea doritorii de comassari nici o cauza de a se teme, ca padurile loru

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie seu linia, cu litere meruite garmondu, la prim'a publicare cate 7 cr., la a dou'a si a treia cate 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesanru publicu.

Prenumeratiile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiumile postei statului, addressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiu.

cele vaste si fără pretiu voru ceda canduva sub comassari.

Eu cred că intenția sa îl merge întrucât, că căte o parcelă de pădure mai bună se o scăpa de sub arondare, era celealte parti se le arondeze asa, că se păta dă pentru fanatia și pentru agru de aratu în schimbă pădure, ceea ce ar fi cea mai mare nenorocire pentru poporul românesc și secuiesc.

De urmările cele reale ale acestui §. numai asa ar putea scăpa poporului, de către acela §. s-ar emenda asa, că în locu de agri, fanatia și livezi se se păta dă pădure numai cu condiție, de către s'ar învoi ambele parti.

§. 8. Are intenția, că totă asa numitele poiene, fanatia, pasiuni, agrii de aratu, că se află respandite printre paduri și codrii, în munti și la siesuri se se păta luă său în schimbă, său pe bani și a se dă proprietariului pădurei.

Déca acestu §. ar trece în potere de lege, s'ar comite cea mai mare hotă cu proprietatea poporului. Eca pentru ce? Dupa cum scim 3 din cinci parti ale arealului Transilvaniei sunt munti și locuri muntoase. Scim mai departe, că totă locurile arătoare și de căză ale locuitorilor asiediți prin munti, sunt facute cu cele mai mari sacrificii și nu intr'unu anu său două, ci în sute de ani, — din pădure verde său din codrii. Aceste locuri asa numite lazuri, secaturi, uricuri, estirpatiuni (ung. irtovány) în multe parti ale terei au trebuit să fie curătate și de petrii, căte de unu jumetate cotu și mai afundu în pamentu, pentru că posessorii lor se păta trage brazele preste ele, său se le păta preface în fanatice roditore.

Cunosc multe comune în Transilvania și mai alesu în muntii Giurgiului și ai Ciucului în Secuime, unde tieranul care possede astădi 20 jugere fanatii și arătoare prefacute din codrii, nu le aru dă de voia buna pentru mai multe sute jugere de pădure, nu dicu, pentru că o atare pădure ori nu se poate folosi de locu, său cu atată greutate, în cătu nici într'o generație nu ar aduce atată venit, pe cătu aducu acele 20 jugere intr'unu singuru anu.

Déca acestu §. s'ar primi, atunci trei din cinci parti ale locuitorilor acestei tieri aru fi pe deplinu espatriate, căci în fiacare comună muntoasă s'ar putea luă dela poporul arătorilor, fanatile împartite prin padurile domnesci și în locul lor li s'ar dă paduri. — Cu acestea paduri muntenii aru potea muri de fome cu copii cu totu, său aru fi siliti a luă lumea în capu, de orece lazuitulu e inpreunat cu munca grea și cu spese enorme, pre care poporul nu le mai are astădi.

Mai departe e a se luă în considerare, că nu fiacare pădure se poate preface cu folosu în aratoriu său cositoriu, fiind că aceasta depinde dela poziția locului, déca e față său dosu; dela mestecatură pamentului, căci déca partile varoșe sunt în cantitate mai mare decătu humulu, atunci plantele se ardu si atare locu nu e bunu nici de fanatii, nici de aratoriu.

Totu asemenea stau comunele aflatore pe muntii apuseni și în totă comitatele, la care se provoca ministrul în motivarea proiectului seu. Precum vediuramu, în acestu §. este scrisa sentința de moarte a poporului muntean, românesc și unguresc.

Déca feudalii voiesc a'si comassă padurile, binevoiesc a pasi cu tieranul la tergul pentru parcelele lazuite și aflatore în padurile lor si a'i dă pentru ele acelu pretiu, pre care ilu pretinde tieranul că proprietariu, era nu precum l'ar statori două — trei experti alesi, precum vom vedea mai la vale si ospetati bine la măsă domnescă.

§. 9. tiene, că de aci incolo se se aplice numai geometrii cu diploma, calificati si prin praxe.

Păna acum a fostu unu adeveratu scandalu, ce s'a comis cu alegerea geometrilor, pentru că oricare a potutu promite ceva folosă domnului pampatescu de pre spinarea sermanului tieranu, acela a fostu alesu de ingineriu comassatoriu; de aceea vedem, că în cestiu inginerilor, chiar si cei mai mari adoratori ai comassarilor, precum e de exemplu Prosché, scriu unele că aceste: „Dem Bauer ist nicht zu verargen, indem er einem Operate kein grosses Vertrauen entgegenbringt, dessen Verfasser und Bestätiger tagtäglich bei seinem Gegner zu Tische sitzen und von ihm soutenirt werden.“

La §. susu citatul e de lipsa unu amendamentu, care se tinea că pe geometru se'l alăga ambele parti, care cere comassarea si care o respinge, era déca nu se potu invoi, se decida majoritatea de voturi.

Afirmarea feudalilor, că numai ei au dreptul de a alege pe ingineriu, de orece numai ei ilu platescu, nu e basata pe adeveru. Dar' ore miile de dile de lucru pe cari trebui se le faca

tieranulu incepndu dela introducerea ingineriului păna la tragerea ultimelor brazele la tablele cele noue nu sunt bani? Ori a permis cineva cererea tieranului, că se se amâne prestarea dilelor păna după culesulu cucurudiului, său păna după seceratul graului? Nici decum!

Elu a trebuit se faca dilele de lucru cu cea mai mare dauna în economia sa atunci, căndu ia demandatu ingineriului operatoriu, alesu de senioru în contr'a vointiei majoritatii locuitorilor si chiaru în contr'a majoritatii possessiunii!

Caus'a celor mai multe reale, acelor mai multe insielatiuni comise prin arondari, zace în alegera ingineriului, căci alesu fiindu elu de către domnul feudal, nutritu si patronat de către acesta, precum dice E. E. G. Prosché, a trebuit si trebue se faca si vre-unu contr'a servitii, care se se manifeste mai la totă segregare si comassare din tiér'a nostra!

§. 10 vorbesce despre experti. Déca poporului ardeleni ar fi o turma de oi, duse un'a căte un'a la macelaritu, nice atunci nu s'ar prepară cu mai multa cutediantia si nerușinare nimicirea lui, decum s'ar intemplă prin radicarea paragrafului din cestiune la potere de lege!

Nimicu nu e mai momentosu în decursulu arondarilor, decătu estimarile, classificările si statorarea planului de împărțire.

Pentru acestea funcțiuni se alegu păna acum experti, ómeni speciali (szakertök) de către ambele parti si numai în casulu căndu parerile acestoră diferu, se alege unu expertu decizionariu de către judele esmisu. De si acesta alege mai totudeau'nă se face după placulu feudalilor, totusi loru nu le mai convine susu atins'a dispositiune, căci ei voiesc a'si prepară unu asternutu multu mai avantagiosu, adeca domnii adunati în consiliul municipal, alegu trei său mai multi experti, totu domnealor acasa, în comună mai alegu două; era către cu acesti 5 experti domnesci poporului nu pote alege de către două, prin urmare totă cestiunile supuse decisiunii expertilor, se voru rezolvă pe placulu domnilor, carii sunt în majoritate în totă adunarile municipali si în totă comisiunile. Cu ajutoriulu acestor experti se voru estimă si clasifică locurile tieranului asa, că aceasta în scurtu timp se devina proletariu. Cu acești experti se potu espatria în linii prima toti muntenii cu secui cu totu, era restul poporatiunei două, trei ani mai tardu va luă lumea în capu, fiindu-că comassare si segregare nu voru fi altă, decătu ocupatiuni comunistice.

La §§-ii 11 si 12 numai reflectediu nimicu, ci facu apel la intregu poporului din Ardélu, români, secui, unguri, rogandu se'si deschide punctile; era daca nu voru avé bani găt'a, se ridice înprumuturi cătu de onerose si în ruptulu capului se faca din totă tiér'a tabula-rasa, arondându déluri, munti si paduri în folosulu boierilui; era după ce voru termină cu acea operatiune si după ce pe mosiile loru se voru fi asediati usurarii, ici coleai si boierii, atunci se stea găt'a cu totii, nu la 2, ci la 4 dile în septembra în brasă jidovésca.

Din Bucovina.

In timpul de fatia sunt în Bucovina cinci sate ungurescă si anume András-falva, Hadicfalva, Istensegits (Tibeni), Fogodisten, (Jacobesci) si Josef-falva (Tolowa). Coloniele acestea s'au strecurat incóce din Moldova. Primă descalecare s'a facutu după relatiunea data de capelanulu Bonaventura Drozbatcky către reunionea ungurescă „St. Stefanu“, în 6 Noemvrie 1772. Dara colonistii acestia abia pe la a. 1779 au inceputu a-si face case, din cari s'au urditu satele Fogodisten si Istensegits. Conducătoriulu loru a fostu minoritulu P. Mauritiu Martónfy. Parte le tiené Generalulu Splény, unu unguru, carele se tragea din Bartfeld din Ungaria de susu, si care era pe atunci comandante militar. Inca în a. 1785 le-a incuviintat consiliul de resbelu din Viena „Secuilor reemigrati“ sume inseminate, pentru descalecare si facerea de case. In vară anului 1786, după ce se facusera în Hadicfalva 106 de case, era in András-falva 56, au inceputu a se urdi si satulu Josef-falva.

In Aprilie 1786 inca toti ungurii din Bucovina n'aveau biserică, unde se se faca serviciul divinu, era cătu de investitoriu, abia atunci le tramește pe unulu din Sibiu generalulu Enzenberg, carele venise în tiéra în locul lui Splény. Investitoriu avé de-o camdata se locuiesca în Istensegits într'un'a casa cu P. Martónfy, ce avé se se radice din petrele bisericei ruinate „valachice“, ce se află acolo.

Satele acestea s'au intarit multu păna în diu'a de astădi. Înăngă Hadicfalva, buna-óra dincolo de ap'a Sucevei spre Radauti era unu satuceanu romanu Dornesci, carele se tiené de parochia dela Satulu-mare; acel'a a disparutu acum cu totulu si locurile au intrat în possessiunea ungurilor din Hadic. Ungurii din Bucovina sunt muncitori; pre înăngă economia, se ocupa multu si cu carausia. Dara si în diu'a de astădi că si pe timpul resboilui turcescu dintre a. 1788—1790 li se inputa, că nu prea deosebescu între „alu meu si alu teu.“ Judecătoria din Suciuva i numia într'unu raportu din 30 Decembrie 1803 chiaru „vargătierul moldovanu.“

In totă satele loru sunt scoli, în cari se propune numai ungurescă. Atătu investitorii cătu si preotii sunt adusi din tiér'a ungurescă. Cestoru din urma cu preferintia le este aminte, a lati între pastoritii loru, pe înăngă principiile religiunii, regulile fundamentale ale economiei sanatoase de tiéra. Preotulu Vás din Hadicfalva se ocupa buna-óra cu albinaritulu într'unu modu, ce'i face totă onorează. Ne pare reu din sufletu, că nu potem dice totu aceea si despre vre-unu preotu romanu de aici din tiéra.

In anul 1825 au fostu ei de toti cam 3100 de suflete, adeca c'amu 675 de familie; păna în anul 1869, adeca păna la recensmentul din urma, au crescutu numerul loru de au ajunsu la 8470 de suflete.

Acesta sporire că si a jidilor si strimitore pentru elementul romanu, carele petrece aici in tiéra într'o profunda letargia.

Societate agronomica romana.

Nici o idea nu este mai poporala intre români din acesta tiéra, decătu infinitarea unei astfelii de societate. Ea ar prinde radacina asemenea semantie celei mai sanatoase, sedata in unu pamentu fertilu si desmerdatu de o clima dulce; lucru pre naturalu căci unu popor in marea lui majoritate agronomu, — fara o astfelii de societate care este sufletulu, poterea datatorie de vietă, lumină lui conducețore, nu poate avea nici o pretenție de progressu, căci totă poterea morală si materiale a unui popor stă in concentrarea puterii sale, prin urmare progressulu pe care ilu poate face unu popor, stă in drépt'a proporție cu intruirea poterilor sale pe terenul intregei activitati omenesci.

Daca amu avea o astfelii de societate, cum au deja multi sasi si unguri, nu ne amu află in astfelii de confusiune cum ne aflam cu privire la noile legi despre „regularea possessiunii“, pentru că de timpuri amu fi potutu lucră contr'a unor napasturi, care ne amenintia poporul cu o formală rapire, inbracata in forma de lege.

Locul celu mai potrivit pentru resedintia a acestei societati ar fi Blasiulu, — parte pentru că este in centrul terei, parte că aici mai usior decătu ori unde s'ar putea infinita o scola de agromomia cu totă cerintele ei.

Deci nimeni nu ar fi mai competentu decătu domnii de acolo, — a conchiesă cătu mai curendu o conferinta de barbati de specialitate, pentru pregatirea Statutelor si substernele loru spre aprobare.

Urgintia este mare, amanarea ne-va aduce totu mai mari daune morale si materiale.

J. R.

Romania.

— Bucuresti, 2 Aprilie st. n. (Coresp. part. a „Observatoriu“.) Sesiunea extraordinaria a celor două corpuri legislative se va inchide pe căteva dile. Era si timpul de a se mai face si căte o pauza in acesta sezon de a legiferă neincetatu, a modifică totu la căte 2—3 ani legile create; a legiferă in veci, pentru că se nu remana nici două luni in anu spre a mai si aplică din legi, a gubernă si administră in liniste, era nu intre certe necurmăte, nu in fugă mare. Passiune ungurescă si romanescă este acăstă, care amerintia se trăea într'o băla pericolosa. S'au votat atătu in Ungaria cătu si România dela 1867 incóce inca si legi de acelea, care in acestea staturi se voru aplică numai de către generatiunile viitorie s'au nici-o-dată.

Conform nouelor statute ale Academiei scientifice române, sesiunea a ordinaria fu deschisa in 18.30 Martiu a. c. de către onorabilulu domn presedinte Ioanu Ghică, in prezentă unui frumosu numeru de membri; dara deschiderea solemnă se facu eri joi de către M. S. R. Domnitorul Carol I că presedinte onorariu al Academiei.

O B S E R V A T O R I U L U.

Precisul la 1 óra p. m. M. S. R. ocupandu fotoliul de presedinte invita pe locuitorii secretei generali se dea lectura catalogului membrilor, dupa care suveranul presedinte ridicandu-se de pe scaunul pronuntia urmatorele sentintie scurte, darea semnificative:

"Sunt mandru ca amu ocasiunea de a deschide cea de a ntai a sessiune a Academiei. Sper ca sciintile, limb'a si literatur'a romana voru prospera prin ingrijirea acestui corpu academicu si voru indestulá dorintiele natiunei. Declaru sessiunea deschisa."

Dupa acésta se ceti raportul de preste optu luni trecute dela inchiaierea activitatiei desvolta in cei 12 ani de cătra Societatea academică, din ale cărei elemente s'a compusu Academii' actuală ca corpu al statului. Acelu raportu are căteva parti instructive; preste puçinu ilu veti avé.

Dupa terminarea raportului M. S. R. invita pe dn. dr. si professoru Bacaloglu a'si pronuntia discursulu seu de receptiune ca membru alesu in a. tr. Materi'a ce'si alesese era despre Calendariu, analisatu din cea mai departata anticitate, din diverse puncte de vedere, era conculsiunea s'a logica fu: se adópte si statul Romaniei cătu mai curendu Calendariulu gregoriano. Dn. Ioanu Ghic'a facu respunsulu seu academicu cătra recipiendariu, elaboratu cu multa eruditioane. Dupa ridicarea siedintie inainte de a trece in sectiuni M. S. D. binevoi a conversá cu cei mai multi membrii presenti, atat in cestiuni literarie si scientifice, cătu si in cele economice ale Academiei, apoi chiamatu la alte afaceri grele de regente se departa insotitu de binecuvantările tacute ale tuturor amiciloru sciintiei, carii se potu falí cu totu dreptulu, ca ei au Domnitoru "in pace et bello, utraque republica clarum".

Mai sunt anuntiate cinci discursuri de receptiune si la sectiunea istorica "Biografi'a filosofului Artur Schopenhauer," ale cărui doctrine pessimiste au strabatutu de cătiva ani si la romani, unde in locu de a fi aprofundate si supuse la critic'a ce o merita, ele au ajunsu unu simplu obiectu de conversatiune superficialie, ca ori-ce altu obiectu de moda.

Membrii Academiei cătu s'a aflatu in capitala, au tinutu preste 30 de siedintie. Lucrarile loru se potu vedé din procesele verbale publicate in "Monitoriulu oficialu" dela Iuliu pana in Martiu, era cele mai de frunte se afla contrase in raportul secretariului generalu, ale carui agende pana la reintorcerea s'a din strainatate unde, se afla din tómna trecuta spre a'si restabilí sanetatea multa alterata, le indeplinesce dn. B. P. Hasdeu. Lucrarile Academiei se impartira la sectiuni, dintre cari cea istorica are vre-o dicee.

La cele trei premii Nasturelu-Herescu, Lazaru si Eliadu, de căte 4 si 5000 franci au concursu 22 de auctori! Probe de traductiuni din classicii elini si latini au mai intratu si pe anulu acesta vre-o optu.

Tote lucrarile Academiei se voru poté cunóse successive din procesele verbale, care se publica regulatu in Monitoru, era din trecutu in Annalile academice.

Dupa o éra lunga si grea, inse mai multa séca din lipsa de ninsore mai multa, Marti spre Mercuri a ploatu tare cu ventu aspru si de atunci este totu frigu, cu ceriulu incarcatu de nuori. Plói'a inse era forte necessaria.

Sciri diverse.

— (Spre informatiunea) acelor p. t. dni, cari voru voi a luá parte la conferentia juriconsultilor din Sibiu, ce se va tiené Dumineca in 11 l. c. la 4 óre p. m. in sal'a "Asociatiunei transilvane" strad'a Cisnadiei Nr. 7, ne aflam indemnati a le face cunoscutu, ca aicea la Sibiu sosece numai unu singuru trenu pe di, la 12^{3/4} óre p. m. Domnii participatori voru face dar' bine se isi aléga trenulu asia, ca se nu fia necessitat a asteptá preste 12 óre la statiunea intermediana Copsi'a. Totu pentru inlesnirea dloru observamu, ca pe liniile calei ferate transilvane sunt in circulatiune bilete de drumu tour si retour cu pretiu scadiutu si ca aceste bilete se dau pe terminu de 8 dile.

Ne asteptam si nu ne indoim, ca toti acei barbati iubitori de patria si natiune, alesi si chiemati, se voru grabi a luá parte la acea conferentia, in care se va tracta despre un'a din cele mai vitale cestiune nationala. Se fia dar' bine-veniti in numeru cătu se poté mai mare si mai respectabilu, pentru ca asia, cu poteri unite si luminate se potemu conlucrá la apararea si salvarea multu cercatei nostre natiuni.

— (Incendiu.) Joi sér'a intre 8 si 9 óre s'a intemplatu unu mare incendiu in invecinat'a comună romanescă Bungardu. Focul s'a aprinsu prin culpabil'a negligentia a unui servitoriu, care dupa ce au datu nutretiu la vite, au adormit cu pip'a aprinsa in grajd. Focul ajutatu de unu ventu furtunosu au durat pana la 4 óre din di, consumandu preste 30 de case, inpreuna cu tote edificiile economice. Doui ómeni si-au aflatu mórtea in flacari, era alu treilea, care sarise in ajutoriulu unui cumnatu alu seu, inca au fostu coprinsu de flacari si au suferit astfelui de arsuri cumplete, in cătu in decursulu transportarei sale la spitalulu civilu din Sibiu, si-au datu sufletulu intre doreri infriicosiate. Pre langa aceste trei viesi omenesci, au mai perit inca si preste 40 de animale domestice. Daun'a causata acestei misere si nefericite comune, se evaluédia la preste 12,000 fl. v. a.

Ajutoriu materialu si cătu s'ar poté mai mare este de cea mai mare urgentia pentru acesti nefericiti confrati ai nostrii.

Nu potemu lasá neobservata impregiurarea, ca cu ocasiunea acestui incendiu, intemplatu la o distantia numai de $\frac{1}{2}$ óra de Sibiu, pompierii cetati "s'a destinsu prin absen'ta loru". Afamu ca indata dupa signalarea incendiului, unu despartiementu de pompieri au portuit spre loculu incendiului, dara s'a intorsu dela jumatea drumului, subt pretestu, ca acea comună nu apartiene de asia numitulu "rayon" alu pompierilor din Sibiu. Déca acésta ar fi intr'adeveru asia, apoi ne simtimu indemnati a ne esprimá adenc'a nostra parere de reu, ca organele ce se afla in capulu institutiunei pompierilor sibianii, nu se indemnara a face si fatia cu nenorocit'a comună romanescă Bungard o laudabila exceptiune, asia, precum s'a facutu si de altadata, candu au arsu in vre-o comună sasescă din apropierea Sibiu-lui, de si ea nu cadea in "rayonulu" pompierilor acesti cetati. Suntemu inse prea dispusi a presupune, ca déca bravii pompieri ai Sibiu lui au lipsit de ajutoriulu loru atat de pretiosu pe nefericiti incendiati din Bungard, acésta nu au fostu o fapta intentionata, ci numai o regretabila neintielegere, pentru ca se nu dicem erore. Speram ca pe viitoru in astfeiul de casuri ca si celu din Bungarda, capii conducetori ai pompierilor voru fi mai puçinu scrupulosi in aplicarea aceloru puncte ale regulamentului, prin cari se ficsédia marginile "rayonului" in care se intinde activitatea acestei institutiuni salutara si umanitara.

Merita cea mai deplina recunoscinta pompierii voluntari ai comunei invecinate Seliște, cari n'a pregetatu se alege in numeru completu in ajutoriulu bungardienilor, lucrando cu o perseverantia laudabila, in decursu de 6 óre incheiate la potolirea focului.

Vineri, a dou'a di dupa incendiu, d. vice-comite Aug. Senor s'a dusu la fati'a locului, au facutu dispositiunile necesarie pentru scutirea provisoria a aceloru nefericiti, cari remasera fara coperisul si au inpartit intre densii ajutore de 5, 7 pana la 14 fl.

— (List'a Nr. 11 a contribuirilor in cursuse la comitetulu subsemnatu in folosulu inundatiloru.)

(Urmare si fine din Nr. 24.)

g) Colectati prin diaconulu N. Abramescu profesor in Giurgiu. Mutiani Vasile 50 bani, Nicolescu Barbu 1 leu, Ioanescu Evilianu 1 leu, Ionescu Constantin 1 leu, Mihailescu Teodoru 50 bani, Mihailescu Marinu 50 bani, Stanculescu Demetru 50 bani, Dumitrescu Stefanu 50 bani, Statescu George 50 bani, Stefanescu Tanase 50 bani, Nenulescu Michailu 50 bani, Stefanescu Teodoru 30 bani, Zanfirescu Ioanu 50 bani, Christescu Atanasie 50 bani, Angelescu Constantin 50 bani, Angelescu Ioanu 50 bani, Nicolescu Ioanu 50 bani, Popescu Haralambie 30 bani, Dumitru Dumitru 30 bani, Iliescu Ioanu 50 bani, Parisianu Mateiu 20 bani, Dumitrescu George 50 bani, Stoinescu Nicolae 50 bani. Subscriitorii acestei liste sunt toti elevi din cl. I, dela scol'a Nr. 2 de baieti din Giurgiu. Totalu 12 lei 10 bani.

h) Colectati prin dlu A. Andreeșu primariulu urbei Zimnicea. Societatea de binefaceri din Zimnicea 20 lei, Locot. Const. Niculaide 5 lei, Sub-Loc. N. Niculau 3 lei 70 bani, Nae N. Selimescu 10 lei, Michailu Georgiu 3 lei 70 bani, Vencu Nabodcof 2 lei, Ioanu Apostolescu 2 lei, G. Antonescu 1 lei, Preotulu Daniilu Duhovnicul 2 lei, Ch Casasovici 1 leu, G. H. Dencof 1 leu, D. Mandafuni 5 lei, Pandele Radulescu 3 lei 70 bani, Domenicosiu Iosef 4 lei, Ghic'a Georgescu 3 lei 70 bani, Anghelu Marinovici 1 leu, D. Angelescu 5 lei, G. N. Tatianu 2 lei, I. Marienescu 1 leu, I. I. Titieiu 10 lei, St. Vasilescu sergentu majoru 3 lei, St. Angelescu 10 lei, A. Andreescu 5 lei. Totalu 105 lei 80 bani.

i) Colectati prin dlu A. Popovici din Bucuresci.

*) Cuitarile sumelor tramise la acestu comitetu voru urmá prin publicare in diariile de aici "Observatoriu" si "Telegrafulu romanu". La cerere inse, sumele se voru cuitá si separatu.

I. G. Manu 50 lei, L. Nedelcovici 5 lei, E. L. Semo 3 lei 70 bani, D. Semo 3 lei 70 bani, A. Nedelcovici 3 lei 70 bani, A. H. Ioanu 3 lei 70 bani, Andreiu A. Popovici 30 lei. Totalu 99 lei 80 bani.

k) Colectati prin dlu Tom'a Bobescu din Giurgiu. Tom'a Bobescu 10 lei.

l) Colectati prin dlu Colonelu V. Costa-Foru. Catulu (militaru) 5 lei, Capitanu Scribanu 1 leu, I. G. Ioanescu 4 lei, Anonim 5 lei, Anonim 5 lei, D. Panaitescu 2 lei, Marinu Mihalache 2 lei, Capitanu Malacs'a 3 lei 70 bani, sub-loc. Marinescu 2 lei, Capitanu Petrescu 2 lei, locot. G. Seinescu 2 lei, Danescu 2 lei, colonelu Costa-Foru 7 lei 40 bani, locot. Col. Telemanu 5 lei, maioru Tudorache 3 lei, locot. Sergescu 2 lei. Totalu 53 lei 10 bani.

Totalu 500 lei fl. 225.— Totalu cu dio'a de astazi fl. 2192.80

Sibiu, 12 Martiu n. 1880.

Comitetulu centralu pentru ajutorarea inundatiloru.

Locu deschisu.*)

Sibiu, finea lui Martiu 1880.

Amu avutu onore a serví comunei: Netotu, Joasiu, Huredu si Sevestreni din districtulu Fagarasului in calitate de notarii cercualu in decursulu aniloru 1870 inclusive 1875.

Toam'a in decursulu acestoru ani au intratu Art. de lege XXXVIII ex 1868 in vigore. Inspectorulu regiu scolasticu de atunci dlu Rethy Lajos isi da tota silint'a spre a induplca eforile scolare, ca se declare scolele confessionale de comunale si ca se se cladesc localitati de scole corespundietorie legi.

Cá organu politico-publicu si responsabile pentru ducerea indeplinire a ordinilor primitive, punendum in buna intelegerere cu eforile scolare si folosindume de tote medilócele legale, ne-au succesu in decursu de 2-3 ani, ca in loculu colibeloru ce figurau ca localu de scola, s'a radicatu edificie frumose, de materialu solidu, care coprindu in sine nu numai localulu de scola, ci si locuinta pentru docente, ba inca in comun'a Huredu si cancelari'a comunale.

Bucurandum de acestu resultatu am voitul alu incoroná si inpodobí, si asia din pucintelulu meu salarui de 400 fl. v. a. ca notariu alu acelor comune, in proportiunea numerului locuitorilor, apoi a quotei cu care contribuiá la salarisarea mea, in decursu de 2 $\frac{1}{2}$ ani, adeca din 1 Iulie 1873 pana la finea anului 1875 in rate lunare amu donatu din libera voi'a mea cu totulu comunei:

Urediu	72 fl. 50 cr.
Netotu	57 fl. 46 cr.
Sevestreni	48 fl. 34 cr.
Joasiu	60 fl. — cr.

Summa totala 238 fl. 30 cr.

cu scopu, ca aceste sume de bani in fia-care comuna se formede simburele unui fondu scolasticu, din alu căruia venitu la timpulu seu, inmultinduse prin capitalisarea intereselor, prin pedepse in bani, prevedute in §. 4 alu legei scolastice, apoi prin alte daruri, se creșca salariile docentilor meritatii din acele comune. Aceste bani n'a avutu nimenea dreptu de a'i spessá la cladirea, séu la sustinerea edificiilor scolare, séu la procurarea requisitelor de scola, cu atatul mai putinu a cheltui din ei in cause administrative politice.

Sumele mai susu specificate au fostu specificate si puse in evidenta in computurile alodiali: rubrica "Restantia" a resp. comunie. Cu finea anului 1875, pe candu am parasit u notariatulu, in una suplica adresata căruia onoratulu vice-capitanatu me rogasemu, ca se binevoiesca a dispune erogatiunea aceloru sume de bani in Computulu alodialu si perceptiunea loru in unu Computu sub titlu "Fondulu scolasticu," era banii căti se aflau in numerariu, cassariulu fondului alodialu se predea la cassariulu fondului scolasticu pre langa quietantia, in presentia eforiei scolare, care apoi a fostu obligat a elocat acesi bani la locuitorii din comune pre langa interesele legiuite si pre langa obligatiune, care a fostu a se pastră in cass'a bisericii si a se luă la inventariu; era efor'a scolastica au fostu obligata a purtă grija, ca cu finea fia-cărui anu interesele se se incassedit si se se capitalisedie.

De óre-ce mi-a venitu la cunoscintia, ca sumele specificate mai susu intr'adeveru séu petrecutu din computulu alodialu in computulu fondului scolasticu, in se bani in numerariu cassariulu fondului scolasticu si anume Ioanu Solomonu alias Becleneanu din comun'a Joasiu si George Bentia din Huredu, cu tote că de quietatu iau quitatu dara n'a primit spre elocare, si asia avearea fondurilor scolare infinitate de mine, ar exista numai pe chartia, era capitalulu nici in cassa si nici elocat nu se afla, ceea ce inse nu credu, pana nu me voiu fi convinsu.

Deci dara me addressediu cătra onoratele Eforii scolare ale comunei Joasiu, Huredu, Sevestreni si Netotu, ca se binevoiesca in interesulu onorei loru a me convinge atatul pe mine că fundatoriulu aceloru fonduri, cătu si pe onor. publicu cetitoriu prin publicarea Bilantiei incheiate cu finea anului 1879 despre starea si veniturile aceloru fonduri cu scopu filantropicu, — in decursulu aniloru 1876 inclusive 1879 pentru fia-care comuna separata.

Ioanu Forfota
oficialu c. r. de ratutinu pensionat, fostu notariu cerc.

*) Pentru articlii ce esu sub acésta rubrica, redactiunea nu ia nici-o respondere asupr'a sa. Red.

